M.A. 1st Semester Examination, 2011

SANSKRIT

PAPER – SAN- 101

Full Marks : 40

Time : 2 hours

Answer **all** questions

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

1. अधोनिर्दिष्टेषु मन्त्रेषु किमपि मन्त्रद्वयमृषिच्छन्दो-देवतानिर्देशपूर्वकं सायणमनुश्रित्य सरलसुरगिरा-देवनागरीलिप्यां व्याख्यायताम्- 6 x 2

   (*a*) अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेव दिवेदिवे ।
   यशसं वीरवत्तमम् ॥

(Turn Over)

(*b*) वायुवा याहि दर्शतेमे सोमा अरंकृताः ।
तेषां पाहि श्रुधी हवम् ।।

(*c*) मित्रं हुवे पूतदक्षं वरूणं च रिशादसम् ।
धियं घृताचीं साधन्ता ।।

(*d*) पुरूष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यम् ।
उतामृतत्वस्येशानो यदन्नैनातिरोहति ।।

(*e*) नासदासीन्नो सदासीत्तदानीं नासीद्रजो नो व्योमा परो यत् ।
किमावरीवः कुह कस्य शर्मन्नम्भः —
किमासीद्गहनं गभीरम् ।।

2. अधोलिखितं भाष्यवचनमेकं संस्कृतभाषायां देवनागरीलिपिमनुश्रित्य व्याख्यायताम् — 6 x 1

(*a*) आधाने तृतीयेष्टौ प्रथमाज्यभागस्यानुवाक्या सूत्रगता - तृतीया ।

(*b*) एतस्या ऋच ऐन्द्रवायवग्रहे द्वितीयपुरोऽनु–वाक्यारूपेण विशेषविनियोगः ।

अथवा

अधोनिर्दिष्टयोः मन्त्रयोः कस्यचिद एकस्य भावार्थः संस्कृतभाषायां देवनागरीलिपिमाश्रित्य लेख्यः —

(*a*) येनदं भूतं भुवनं भविष्यत्परिगृहीतममृतेन सर्वम् ।
येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥

(*b*) कालो अश्वो वहति सप्तरश्मिः सहस्राक्षो अजरो भूरिरेताः ।
तमा रोहन्ति कवयो विपश्चितस्तस्य चक्रा भुवनानि विश्वा ॥

3. अधस्तनेषु पदेषु कस्यचिद् द्वयोः व्याकरणप्रक्रियया साधनरीतिः संस्कृतभाषायां प्रदर्श्यताम् — 2 x 2

(*i*) घृताची

(*ii*) दोषावस्तः

(*iii*) दीदिविम्

(*iv*) वक्षति

(*v*) दर्शत ।

4. कालसूक्तस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम् । 8 x 1

अथवा

इन्द्रवरूणयोः कस्यचिदेकस्य देवस्य वेदगतचारित्रिकं वैशिष्ट्यं विलिख्यताम् ।

5. शुनः शेपोपाख्यानं कस्मिन् ब्राह्मणभागान्तर्गतम् ? शुनः शेपः कः ? इति विलिख्य शुनः शेपोपाख्यानस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम् । 10

अथवा

अधस्तनयोः द्वयोः व्याख्यानं (देवनागरीलिप्या) करणीयम् —

(*i*) तस्य वा एतस्य ब्रह्मयज्ञस्य चत्वारो वषट्काराः ।

(*ii*) नानाश्रान्ताय श्रीरस्तीति रोहित शुश्रुम ।
पापो नृषद्वरो जन इन्द्र इच्चरतः सखा ।।